

Biografie Familie Rimini – Emmastraat 4 (thans Gerechtigheidslaan 4).

Op 28 augustus 1898 werd **Jechiël (Jules) Rimini** geboren in Amsterdam. Hij was de zoon van de diamantslijper Emmanuel Rimini en Eva Groen. In zijn jonge jaren leek Jechiël qua beroep zijn vader achterna te gaan. Onder inschrijfnummer 4737 wordt hij op 16 december 1912, op 14-jarige leeftijd – toegelaten als leerling diamantslijper.¹ Hij woont dan op de Swammerdamstraat 24b in Amsterdam, later op de Tilanusstraat 59 II, ook in Amsterdam. Hij doorloopt een leertijd tot briljantslijper² van 6,5 jaar die hij begint in de fabriek van de gebroeders Cohen, en waar hij – via een aantal andere bedrijven zijn meesterproef aflegt bij de gebroeders Hamburger. Op 1 augustus 1919 wordt hij lid van de Algemene Nederlandse Diamantbewerkerbond.³ Dat lidmaatschap vangt aan op 2 augustus 1919, waar hij lid wordt van vakgroep 2, nummer 6494; op 16 oktober 1920 verhuist hij naar vakgroep 5, nummer 611.⁴

Op 23 juni 1920 verlooft⁵ Jechiël zich met **Lea Wijnschenk**, dan woonachtig op het 's Gravesandeplein nummer 3 in Amsterdam, dochter van de winkelier Mozes Wijnschenk en diens vrouw Rebecca Schaap. Lea wordt geboren op 27 april 1899.⁶ De familie Wijnschenk was zeer actief in de vishandel⁷, en het succes van de N.V. Wijnschenk's Vischhandel zou later zeer belangrijk worden in de verdere levensloop van Jechiël en Lea.

Lea en Jechiël gaan op 1 mei 1923 in ondertrouw, en trouwen op 23 mei 1923. De inzegening van het huwelijk vindt plaats bij de ouders van de bruid, op het 's Gravesandeplein nummer 3.⁸ In de huwelijksakte⁹ geeft Jechiël dan al aan qua beroep chef-magazijnmeester in een vishandel te zijn, een teken dat zijn carrière zal verschuiven van de diamanten naar de vis.¹⁰ De akte geeft eveneens aan dat Jechiël inmiddels in Velsen woont, een precies adres is niet bekend.¹¹ Ten tijde van hun huwelijk zijn Jechiël en Lea allebei 24 jaar oud.

¹ <https://www.openarch.nl/isg:9f77690b-8852-e8a7-b998-a481959b969d>, laatst gezien 24-2-2023.

² Er is ook een leerlingenkaart van Jechiël voor het vak van roosjesslijper:

<https://www.openarch.nl/isg:9479b934-489c-184c-bf12-339504c69ce5>, laatst gezien 24-2-2023. Deze vangt aan op dezelfde datum (16-12-19) waarop aangegeven dat Jechiël in de leer gaat bij Jac Rimini die bij van Abbe werkt. Roosjesslijpen stond in lager aanzien dan briljantslijpen: <https://steengoedgooi.nl/de-geschiedenis-van-de-diamantindustrie-in-hilversum/>, laatst gezien 24-2-2023. Gezien het feit dat de kaart voor roosjesslijper niet verder is ingevuld, en die tot briljantslijper wel, is het aannemelijk dat Jechiël het vak van briljantslijper heeft geleerd.

³ <https://www.openarch.nl/isg:9f77690b-8852-e8a7-b998-a481959b969d>, laatst gezien 24-2-2023.

⁴ <https://www.openarch.nl/isg:9f6fb040-e032-f4e9-0534-788c22268711>, laatst gezien 24-2-2023.

⁵ Nieuw Israelitisch weekblad, 25-06-1920, via Delpher – laatst gezien 24-2-2023.

⁶ <https://www.openarch.nl/saa:9853346d-e3cf-56a3-e053-b784100ade19>, laatst gezien 24-2-2023.

⁷ Zie bijvoorbeeld Lea's broer Gerrit: <https://www.joodsmonument.nl/nl/page/164743/gerrit-wijnschenk>, laatst gezien 24-2-23.

⁸ Nieuw Israelitisch weekblad, 04-05-1923, via Delpher, laatst gezien, 24-2-2023.

⁹ <https://www.openarch.nl/nha:976a2556-1b9a-472f-af96-b210f3f27409>, laatst gezien 24-2-2023.

¹⁰ Op zijn lidmaatschapskaart van de ANDB staat ook dat hij op 3 augustus 1922 als lid geschrapt is op basis van 'artikel 6 lid 2'. Zie: <https://www.openarch.nl/isg:9f6fb040-e032-f4e9-0534-788c22268711>, laatst gezien 24-2-2023.

¹¹ <https://www.openarch.nl/nha:976a2556-1b9a-472f-af96-b210f3f27409>, laatst gezien 24-2-2023.

Toch staan de eerste jaren van het huwelijk van Jechiël en Lea in het teken van de diamanten. Op Jechiëls lidmaatschapskaart van de ANDB staat dat er een certificaat naar Antwerpen is verstrekt op 28 maart 1924.¹² Uit een dossier van de vreemdelingenpolitie van de stad Antwerpen¹³ blijkt dat Jechiël op 31 maart 1924 inderdaad naar België vertrok, en in Antwerpen op de Wipstraat nummer 40 woonde, en daar als diamantslijper werkte bij Cosmans op de Lange Kievitstraat nummer 63. Dat was echter van korte duur, want het dossier meldt dat hij op 21 april 1924 alweer terugkeerde naar Sluisplein nummer 38 in Velsen, waar Lea was achtergebleven. Op 8 juni 1924 keert hij weer terug naar de Wipstraat, waar hij blijkens het dossier een gemeubileerde kamer bewoont. Nu werkt hij als diamantslijper bij A Van Beever aan de De Witte Straat 62 in Berchem. Op 31 oktober 1924 vertrekt hij weer naar huis, naar Velsen.¹⁴ Er zijn geen aanwijzingen welk beroep hij in Velsen uitoefende, maar het ligt in de lijn der verwachting dat hij daar – net zoals hij bij zijn huwelijk aangaf – werkzaam was in de vishandel van zijn schoonfamilie.

In november 1925 schrijven Jechiël en Lea zich in op de Koestraat 143a in Tilburg, het adres van een filiaal van de N.V. Wijnschenk's Vischhandel.¹⁵ Jechiël geeft hier als beroep 'filiaalhouder' op, wat erop wijst dat Jechiël en Lea hier het filiaal van de vishandel van de familie Wijnschenk uitbaten.¹⁶

Twee jaar later – op 13 oktober 1926 – schrijft Jechiël zich – ditmaal samen met Lea – opnieuw in in België, ditmaal in de (toen nog zelfstandige gemeente) Borgerhout (bij Antwerpen).¹⁷ Als wettig woonadres in Nederland wordt nu de Jechiël geeft bij de inschrijving als beroep 'Diamantslijper' op. In het dossier zit een verklaring van J. Bas, die verklaart dat Jechiël en Lea woonachtig zijn op de Reuzenpoort 2 sinds 14 oktober 1926 (de verklaring is van 17 oktober 1926). Bas lijkt de verhuurder te zijn. Het gaat hier waarschijnlijk om Joshua (Joop) Bas die in Brussel in de vishandel zat, de echtgenoot van Greta Wijnschenk, de oudere zus van Lea.¹⁸ Op 18 februari 1927 krijgen zowel Jechiël als Lea recht op verblijf in België.¹⁹ Het is niet duidelijk of Jechiël in Borgerhout in de vishandel actief was, of als diamantslijper werkte. De ANDB gaf op 8 oktober 1926 wel weer een certificaat af voor Jechiël.

In Borgerhout worden wel de oudste kinderen van Jechiël en Lea geboren, op 17 mei 1927 wordt hun oudste zoon Emmanuel geboren, op 11 december 1928 gevolgd door de tweeling Maurits Alexander, en Max Josua. Op basis van de Belgische dossiers is het niet bekend wanneer het gezin Rimini België opnieuw verruilde voor Nederland. Volgens een neefje van Lea, Maurits Goudeketting, namen Jechiël en Lea in 1929 het filiaal van de vishandel in

¹² <https://www.openarch.nl/isg:9f6fb040-e032-f4e9-0534-788c22268711>, laatst gezien 24-02-2023.

¹³ [juiste verwijzing invoegen]

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Zie bijvoorbeeld, Nieuwe Tilburgsche Courant, 21-07-1926, via Deplher, laatst gezien 24-02-2023.

¹⁶ <https://www.openarch.nl/rat:eaec0eb9-5083-0c45-c326-e5815cb474c1>, laatst gezien 24-02-2023.

¹⁷ [juiste verwijzing invoegen]

¹⁸ Zie M., Goudeketting, *Memoirs of my life before, during and after World War Two*, via

<https://eindhoven4044.nl/6/wiener.html>, laatst gezien 24-02-2023.

¹⁹ [juiste verwijzing invoegen] – de besluitnummers zijn 76527 en 76526.

Eindhoven over, die tot dan toe door zijn vader en moeder (een zus van Lea) werd uitgebaat, omdat zijn ouders in Den Haag een nieuw filiaal openden, en daarnaartoe verhuisden.²⁰ Het filiaal van Wijnschenk's Vischhandel in Eindhoven lag aan de Kleine Berg nummer 23.²¹ Blijkens de gemeentelijke administratie in Maastricht woonde het gezin Rimini tijdens hun tijd in Eindhoven op de Vrijstraat nummer 52. Jechiël hernieuwde op 31 januari 1930 zijn lidmaatschap van de ANDB.²² Hij geeft bij de ANDB een aantal snel opvolgende adressen in Amsterdam op; vanaf 31 januari tot 1 april de Sumatrastraat 240 II, van 1 tot 28 april Molukkenstraat 157 hg en vanaf 28 april 1930 Blasiusstraat 85.²³ Op 22 april 1932 zegt hij zijn lidmaatschap van de ANDB definitief op wegens 'ander bedrijf'.²⁴ Jechiël lijkt zich vanaf 1932 volledig op de viswinkel te richten. Het gezin verbleef na april 1932 meerdere jaren in Eindhoven en op 8 januari 1935 werd daar ook hun jongste zoon Sal Bernard geboren. In 1936 kwam Maurits Goudeketting een tijdje bij Tante Lea en Oom Jechiël in de viswinkel werken.²⁵

Daarna wordt het stiller rondom het gezin Rimini. Blijkens een dossier van het Nederlands Beheer instituut wordt de Eindhovense viswinkel in 1938 overgeschreven naar Heer en op 15 september 1938 komt het hele gezin Rimini ook naar Heer, waar ze vijf kamers huren aan de Emmastraat nummer 4 (thans Gerechtigheidslaan, nummer ongewijzigd). Het huis is eigendom van de Maastrichtenaar Halmans. Er zijn geen aanwijzingen dat er daadwerkelijk handelsactiviteit is bedreven met een Maastrichts filiaal van Wijnschenk's Vischhandel in deze periode.²⁶ De gemeentelijke administratiekaart van Jechiël geeft hieromtrent een aanwijzing. Op deze kaart is het beroep filiaalhouder doorgehaald, en vervangen door marktkoopman. Daarmee is het aannemelijk dat Jechiël de vis van Wijnschenk's Vischhandel niet via een filiaal maar via een marktkraam verkocht.

Blijkens diezelfde gemeentelijke administratie vertrekken alle vier de oudste zoons van het gezin vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog naar Amsterdam, alle vier naar een ander adres. Emmanuel vertrekt op 1 maart 1940 naar de 2^e Oosterparkstraat 7, Maurits Alexander naar Blasiusstraat 111, Max Josua naar de Vrolijkstraat 50 en Sal Bernard naar de Laplacesstraat 33. De reden voor deze omschrijvingen (of daadwerkelijke verhuizingen) is

²⁰ Zie M., Goudeketting, *Memoirs of my life before, during and after World War Two*, via <https://eindhoven4044.nl/6/wiener.html>, laatst gezien 24-02-2023, pagina 9. Zie noot 23 – wellicht pas vanaf 1932.

²¹ Zie bijvoorbeeld Eindhovensch Dagblad, 31-12-1934, Via Delpher, laatst gezien 24-02-2023. In 1933 veranderde de bedrijfsstructuur van het filiaal en werd het via het hoofdkantoor bestuurd: Eindhovensch Dagblad, 30-06-1933, via Delpher, laatst gezien 24-02-2023.

²² <https://www.openarch.nl/isg:9f6fb040-e032-f4e9-0534-788c22268711>, laatst gezien 24-02-2023.

²³ *Ibid.* De persoonskaarten uit de gemeente Maastricht geven aan dat het gezin op 11 april 1932 in Eindhoven wordt ingeschreven – wellicht was er toch sprake van een Amsterdamse hiaat tijdens hun verblijf in Eindhoven.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ Zie M., Goudeketting, *Memoirs of my life before, during and after World War Two*, via <https://eindhoven4044.nl/6/wiener.html>, laatst gezien 24-02-2023, pagina 14. Het is opmerkelijk dat Goudeketting aangeeft dat zij een negenjarige zoon hadden (Emmanuel, die inderdaad in 1927 werd geboren) en dat zijn tante Lea beviel van een tweeling toen hij daar was. Die tweeling was toen al acht jaar oud, en de jongste Sal, was ook al anderhalf toen Goudeketting in juni 1936 naar Eindhoven kwam. Wellicht vergist hij zich ook in het jaar 1929, en baatten de Rimini's de viswinkel in Eindhoven pas vanaf 1932 uit.

²⁶ Er is in de periode maart 1926 – januari 1927 wel sprake van een Maastrichts filiaal van Wijnschenk's Vischhandel – gevestigd aan de Brusselsestraat 111. Van dat filiaal zijn, net als van andere filialen talloze advertenties via Delpher te vinden, maar van een eventueel filiaal in de periode 1938 is er niets.

onduidelijk.²⁷ Op 16 april, anderhalve maand later, worden alle vier de kinderen weer bij Jechiël en Lea in Heer ingeschreven. Jechiël en Lea kondigen in december 1941 via de krant aan dat hun tweeling, Max Josua en Maurits Alexander op 20 december 1941 Bar Mitswah hopen te worden.²⁸

Na het uitbreken van de oorlog wordt het leven voor Joden steeds moeilijker. Op basis van Verordening 6/41 meldt Jechiël op 17 februari 1941 tegen betaling van zes gulden (een voor elk lid van het gezin) zijn hele gezin als 'voljoden' aan bij de Burgerlijke Stand van de Gemeente Heer. Jechiël lijkt zich aan de steeds strenger wordende regels van de bezetter te houden. In mei 1941 levert hij – zoals verordonneerd – zijn radio in, in juni 1942 gevolgd door zijn fiets, en die van zijn oudste zoon Emmanuel. Inmiddels moeten hij en zijn gezin, net als alle Joden in Nederland, steeds een zichtbare Davidsster op hun kleren dragen. Op 27 juni 1942 meldt hij zich opnieuw als Jood bij de burgemeester van Heer. Deze zogenaamde burgemeester lijsten vormen de basis voor de lijsten op basis waarvan Joden vanaf augustus 1942 grootschalig gedeporteerd zullen worden. Jechiël is inmiddels werkloos (op zijn kaart in de cartotheek van de Joodse Raad staat hij als zonder beroep aangegeven) nu het Joden verboden was allerlei beroepen uit te oefenen. Daarom komt Jechiël voor op lijsten van Joodse mannen die opgeroepen dienen te worden om geplaatst te worden in werkkampen in Nederland. Het is niet aannemelijk dat hij daarvoor ook daadwerkelijk is opgeroepen.^{29,30}

Hoewel de naam van Jechiël dus al voorkwam op lijsten van mannen die opgeroepen zouden moeten worden voor plaatsing in Nederlandse werkkampen, stond het gezin Rimini niet op de lijst voor de eerste grootschalige deportatie op 25 augustus 1942. Het is niet duidelijk waarom dat was. Een oorzaak zou gelegen kunnen zijn in het feit dat Jechiël en zijn gezin behoorde tot de Portugees Israelitische Gemeenschap in Nederland. Op de jongste zoon Sal-Bernard na, hebben alle gezinsleden een zogenaamde PIG-stempel op hun kaart in de cartotheek van de Joodse Raad, samen met een datumstempel van 19 augustus 1942 en de met blauw potlood geschreven letters JR. Omdat de bezetter wilde voorkomen dat Joden massaal zouden onderduiken als iedereen gedeporteerd zou worden, werd er – zeker in het begin van de deportaties – gewerkt met – soms categorische – uitzonderingen. Een van deze groepen waren de Portugese Joden en vanaf de herfst van 1941 werd eraan gewerkt om hun voor deportatie te behoeden.³¹ Wellicht is hun lidmaatschap van de Portugees Israelitische Gemeenschap de reden geweest waarom het gezin Rimini niet op de eerste deportatielijst stond.

Dat uitstel zou echter maar tijdelijk zijn. Het gezin staat namelijk wel op de lijst voor een tweede grote deportatie op 12 november 1942. Net als in augustus gaat het hier om een

²⁷ Voor de oudste drie zou een mogelijke verklaring te vinden zijn in een eventueel vroeg begin van een leertijd, maar de jongste was op dat moment pas 5 jaar oud. Wellicht had het te maken met de naderende oorlog, en een poging om de kinderen veilig onder te brengen.

²⁸ Het Joodsche Weekblad, 12 december 1941, via Delpher, laatst gezien 24-02-2023.

²⁹ Zie H. van Rens, *Vervolgd in Limburg; Joden en Sinti in Nederlands-Limburg tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Maaslandse Monografieën nummer 76, Verloren, Hilversum, 2013, pagina 119.

³⁰ Bronnen van Erik?

³¹ Zie: R. Schütz, *Vermoedelijk op transport, De Joodsche Raadcartotheek als informatiesysteem binnen sterk veranderende kaders: repressie, opsporing en herinnering. Een archiefwetenschappelijk onderzoek naar de herkomst, het gebruik en beheer van een bijzondere historische bron*, Masterscriptie Archiefwetenschappen, Universiteit Leiden, 2011, via joodsebibliotheek.nl, laatst gezien 24-02-2023, pagina 39-40.

deportatie zogenaamd voor de arbeidsinzet, maar anders dan in augustus worden mensen niet opgeroepen waarna ze zich zelf moeten melden, maar worden de mensen op de lijst direct door de Nederlandse politie gearresteerd en overgedragen aan de SD. Waar deze arrestaties veelal op 10 en 11 november plaatsvonden, gebeurt dit in Heer op 12 november zelf. Ergens in de vroege ochtend van 12 november 1942 valt de Nederlandse politie, waaronder de gemeentelijke veldwachter Scherders, en de NSB-er (en lid van de Germaansche SS) Jos Blokker het huis van de familie Rimini binnen. Het hele gezin wordt gearresteerd en nagenoeg meteen op transport gesteld naar Westerbork. In tegenstelling tot gearresteerden in Maastricht – die een nacht in het Maastrichtse Huis van Bewaring op de Minderbroedersberg moesten doorbrengen – werd het gezin Rimini daar niet ingeschreven. Het gezin Rimini kwam dezelfde dag – 12 november 1942 – aan in Westerbork. Op dat moment zagen getuigen Jos Blokker in het verzegelde huis van de Rimini's rondsnoeffen terwijl hij luid grammofoonplaten afspeelde.

Het gezin verbleef maar 8 dagen in Westerbork. Op 20 november 1942 werd het hele gezin op transport gesteld naar Auschwitz. Om onduidelijke redenen stopte dit transport niet – zoals in die tijd gebruikelijk was – op het station van Cosel, maar reed meteen door naar Auschwitz. Lea, Maurits Alexander, Max Josua en Sal Bernard werden meteen na aankomst vergast. Lea was 43, Max en Maurits 13, Sal was 7 jaar oud. Jechiël en Emmanuel zijn in Auschwitz ingeschreven. Over hun verdere lot is niets bekend. Op 28 februari 1943³² waren beiden vermoord. Jechiël – Jules – Rimini was 44 jaar oud, zijn oudste zoon Emmanuel 15.

³² Aangezien het hier om de laatste dag van de maand gaat, gaat het bijna zeker om een sterfdatum bij benadering; zij waren op 28-2-43 niet meer in leven, hun overlijden heeft ergens tussen hun aankomst en die datum plaatsgevonden.